

mačkom glavnom stanu vršio razgovor o mirovnom pitanju, predaleko. Mirovno pitanje se nije moglo uzeti u pretres, jer raste imperijalističko raspoloženje kod antante. Neutralni mirovni pokušaji u sadašnjem vremenu nemaju nikakve realne vrednosti, jer su te države slabije i ne pružaju nikakvih vojničkih i političkih garancija.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Boljševički rekord u zatvaranju — Crkveni koncil u Moskvi. — Zemljište za Čehoslovake u Rusiji. — Čišćenje pljačkaša u Ukrajini. — Ratno stanje između država Sporazuma i vlade Sovjeta.

Iz bivšeg ruskog carstva i opet nismo doznali ništa. Sve to, što se piše, piše se, da se nešto napiše, nagadja se, ali pravo, jasno i konkretno, kako je tamo, niko ne zna. U isto doba, dok listovi javljaju, da je četvrti sporazum proglašen, da se nalazi u ratnom stanju s boljševičkom vladom, dolazi druga vest, da boljševička vlada pregovara sa četvrtim sporazumom. U isto vreme, dok se službeno tvrdi, da u Ukrajini ide sve glatko, kao po ledu, javljaju druge vesti, kako je nemačka vojska zaposlena uspostavljanjem reda, koji ruše oboružane bande. Samo što se pri tom javlja, da su te bande prilično velike, i da su oboružane topovima. Bog bi znao, kad će široka Rusija da zadje opet u kolotečinu reda i života.

Zagreb, 22. kolovoza: „Obzoru“ javljaju iz Frankfurta: Iz Moskve javlja „Frankfurter Zeitung“, dne 14. kolovoza, da je uapšeno 15.000 časnika, te internirano u nekoj vojarni. Oni su bili pozvani pod izlikom transkripcije, a uapšeni su, jer se boljševička vlada boji, da će doći do proturevolucionarne akcije među časništvom. Ujedno su zatvoreni i brojni članovi velikih i malih trgovina, a iz istih razloga. I francuski i engleski trgovci su internovani. Svi su proglašeni taocima i zapretilo im se, da će se postreljati, ako se bude javila koja akcija protiv boljševičke vlade.

Frankfurt, 21. kolovoza „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Moskve, da se je onde sastao opći crkveni koncil, koji će imati da ujedini sve crkvene organizacije. Što se tiče ukrajinske crkve, to će ona biti autokefalna, a ne samo autonomna.

Voronež, 20. (D. u.) Ruska brzojavna agentura javlja: Sibirski vlada izrađuje plan za podeljenje zemljišnog poseda Čehoslovacima, koji su sudelovali u borbnama protiv gospodstvu sovjeta.

Berlin, 22. kolovoza. Čišćenje se Ukrajine od oružanih banda nastavlja, opasna je banda, brojeći 1200 muževa i koja je bila opremljena s nekoliko topova, potpunoma rasterana u predelu kod Poltave. Nameravani ustanak u černikovskoj guberniji bio je navalama nemačkih četa posvema ugušen. — Već su opet svuda započele radnje oko žetve. („Grazer Tagblatt“.)

„Magdenburger Zeitung“ javlja iz Ciriha, da su prema novojojorskom brzojavu „Daily Mail“ prekinule Sedinjene Države sada sve odnose sa sovjetskom vladom u Rusiji.

Iz Pariza se javlja: Prema proglašenju službenog lista nastalo je između Rusije i Engleske i Francuske ratno stanje.

Iz slavenskog sveta.

Ruski Česi za „Češko srce“. U pisarnu „Češkog srca“ došla je dne 20. o. m. deputacija kijevskih i odeskkih Čeha te je izručila blagajniku svotu od 50.000 K kao dar u Rusiji živećih Čeha.

Konsolidacija čeških socijalističkih stranaka. Prošle nedelje su se obe češke socijalističke železničarske svese autonomističke socijalno-demokratske stranke na sastanku u Nymburku sedinile sa narodnom železničarskom svezom narodnih socijalaca u skupnu socijalističku svesu. — Time je učinjen dalnji vrlo važni korak za zajedničku socijalističku stranku, koja se ima u kratko vreme ustanoviti. Kako sve pokazuje, ne će nova stranka stajati na strogo Marxovom stajalištu, jer zastupaju češki narodni socijaliste također građanske interese, osobito interese maloga obrtničkog staleža. Autonomistička težnja dr. Šmerala i drugova ostat će doduše kako i dosada i u buduće isključena, jer se težnje ove struje nikako ne dadu združiti idajom češko-slovačke države, koja bi opuhvala također i nemački deo Češke. Očekivati je usled toga, da će preuzeti upravu stranka zastupnika Klofača.

Slavenski trosavez. „Verdensgang“ piše: Nedavno se je u Evropi pojavila nova vlast: slavenski trosavez, kojega tvore Poljaci, Česi i Jugoslaveni. U Evropi doduše ovaj savez ne igra nikakove znatne uloge, nu za to tim više u Austriji, ugrožavajući

njezin opstanak. Česi i Jugoslaveni su već od nekada pripadali opoziciji, a Poljaci su bili potjerani u opoziciju brest-litovskim mirom. Taj je savez postigao to, da je austrijskom ministru-predsedniku nemoguće stvoriti parlamentarnu većinu.

Pred otvorenjem narodnog kazališta u Ljubljani. Tednik jugoslavenske demokratske stranke „Domovina“, koja opet izlazi, saopćuje: Koješta treba promeniti kod narodnog kazališta u Ljubljani u svakom obziru, da bude odgovaralo svim spoznanjima zadnjih četrdeset godina i svim novim mladim željama. Važno nam se čini, da se osim drugih stvari mnogo više poskrbimo također za široke narodne slojeve, koji su dosada tumarali po besciljnim putevima. Svi znamo, da hrani naš narod u svojoj duši veliko, čisto zanimanje za kazalište. I naša je zadaća, uzdignuti, probuditi ovu prirodnu vlastitost dati svima mogućnost, obogatiti si život novim utiscima i novim višim razumevanjem. Naše novo kazalište neka bude narodno kazalište. Radi toga treba i sa ovog stanovišta doseći to, da će njegovih darova biti udelejen sav narod i ne samo pojedini. Možda bi za to bila umešana organizacija po pokrajini, koja bi skrivila, da poseti barem svaku nedeljnu popodnevnu predstavu iz više krugova po većem broju ljudi iz pokrajine. Kod toga neka bi se obziralo u pokrajini osobito na prosti narod, koji dosada nije posećivao ljubljanskog kazališta. Kazališna uprava bi morala skrbiti, da bi za svaku takovu ostao stalni broj sedala prihranjenih za gostove. Uvjereni smo, da bi se ljudi rado služili ovakovim uvedenjem.

Domaće vesti.

Otvorenje okružnog suda u Puli.

Sjutra se otvara okružni sud u Puli, jedna institucija, za koju se i naš narod dugo vremena borio i koja imade velikog značenja i za nj. Čitava desetogodišnja moradoše naši ljudi iz puljskog kotara i s otoka putovati bez prave potpore za svaku veću parnicu u Rovinj, neznatni istarski gradić u ekscentričnom položaju. Koliko uzaludnog gubitka na vremenu i koliko nepotrebnog troška je time bilo skupčano, može si svatko lako izračunati. Rovinj nije ni najmanje bio podesan za okružni sud i to ne samo radi geografskog položaja i slabog železničkog spoja već također iz razloga, što se Rovinj ne može uporediti s Pulom, koja je danas faktični glavni grad Istre. Sem toga može se kazati, da u kotaru našeg okružnog suda vode ceste u Pulu, kao u svoju naravnu centralnu točku. Bili su dakle odlučujući praktički motivi, što su doveli do premeštenja okružnog suda iz Rovinja u Pulu, jer napokon nije pučanstvo radi suda već obratno. Ne ćemo dirati u prošlost, u neprijatne uspomene iz polupretoklog vremena. Mi svi znamo, što je našem narodu bio Rovinj i kakvu je žalosnu historiju tamo doživio. Premeštenje budi u nama nove nade, da će naš narod na novom okružnom sudu uživati u istini sva ona prava, koja mu idu po zakonu.

Za premeštenje tribunala u Pulu vodio se kroz godine boj s nekadašnjom „dietom“, koja nipošto nije htela da pristane uz ovaj zahtev. Tome bijaše kriva ne možda nacionalna, već stranačka politika skupine ljudi, što se je bojala, da bi privolom za premeštenje tribunala izgubila utecaj na rovinjsko pučanstvo. Ne poričemo, da Rovinj gubi tim premeštenjem mnogo, ali se interesi jednog malog grada ne mogu podrediti interesima čitavog pučanstva. Toj višoj potrebi morao se pokoriti i grad Rovinj. Unatoč tome, što su bili razlozi za premeštenje tako očevidni i jasni, ipak se dugo vremena oklevalo, dok nije rat učinio tom kolebanju kraj, te donio našem gradu i kotaru povoljno rešenje. Najviše se zauzimao za ovo premeštenje, sem naših narodnih zastupnika, osobito velezaslužnog dr. Laganje, sadašnji predsednik tribunala Spiro Peručić. Poznato je, kako nam je u Puli uredio uzoran kotarski sud, kakav je red tamo vladao, kako su prostorije odgovarale u svakom pogledu novodobnim potrebama. Njegovom vanrednom organizatornom talentu uspelo je unatoč nepovoljnom ratnom vremenu, koje preči svakom nastojanju, da

i novi hram pravde bude dostojan visoke zadaće velevažnog ovog državnog zavoda. Kuća nekadašnjeg kotarskog je suda posve preobličena. Nutarnje su prostorije posve pregradjene i udešene prema zahtevima novog ureda. Tko je prisustvovao raspravi na nekadašnjem rovinjskom tribunalu, bit će ugodno iznenadjen, zaviri li u novu dvoranu za rasprave. Nema u tim sobama nikakvog luksusa, nikakvog suvišnog nakita. Sve jednostavno i praktično, ali za to zračno, svetlo, zdravo, sve uređeno prema svrsi. Nije se zaboravilo ni na štampu, koja pogotovo u mirno doba crpi važan dio svojih vesti iz sudbene dvorane. To je rad, izvršen u ratno doba, neznatnim troškom, bez velikog aparata i potpore. Sve je zavisilo o ličnoj inicijativi jednog čoveka — a možda je haš u tome tajna uspeha.

Suci, koji će delati pravdu, doći će prema tome u novi ambijent, koji će odgovarati njihovom visokom pozivu. Bit će tu mnogo više zraka, svetla i zdravlja i mi ne sumnjamo, da će se ta svetlost, zračnost i zdravije osećati također u delovanju suda. Kad stupamo kroz prostrane, prazne dvorane, što odjekivaju od naših koraka, zaboravili smo na prošlost, na dugotrajno naprezanje, da postignemo taj naš tribunal u Puli, kojega smo tako dugo trebali, i kojega tako dugo nije bilo. Uz taj tribunal vezan je jedan važan dio lokalne politike južne Istre. Ali mi svi želimo, da bi se politika odrekla utecanja na pitanja suda, jer strasnost i zaslepljenost političkog boja ne može da imade ništa zajedničkoga sa stvarnošću i nepomućenim pogledom boginje pravde.

Odlikovanje. Prema službenoj bečkoj „Wiener Zeitung“ podelilo je Njeg. Vel. car previšnjom odlukom od 10. kolovoza 1918. ratni krst za civilne zasluge drugog reda namestništvom savetniku dr. Oskaru barunu Hohenbrucku.

Aprovizacija. Sutra u ponedjeljak, dne 26. o. m. započet će u prodavaonama aprovizacione komisije deljenje trećeg i poslednjeg obroka muke za tekući mesec i to i po kg za normalne gradske iskaznice (kategorija A), i 3 kg za one, koji rade težak posao (kategorija B). Pri tom će biti otrgnut odsečak XI. Aprovizaciona komisija upozorava još jednom općinstvo, da se roba ima podizati tečajem svakog meseca, za koji su ispostavljene iskaznice. Prema tomu mora roba, koja će se deliti za mesec kolovoz, podignuti najkasnije do 31. kolovoza. Kasnije gube iskaznice svoju vrednost.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našeg lista položeni su sledeći doprinosi: Gđa. Marija Premate iz Premature K 2.—. Sakupljeno po gđi. Mari Jarnović medju svesnim Jugoslavenima u Celju i Dramlju K 340.— i to: za istarsku i bosansku decu po K 170.—. Iskaz: K 342.— više 4.788'61 je 5.130'61. Hvala vrednim darovateljima. Napred za spas naše siročadi.

Vojničke i mornaričke vesti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Satnik Karrer; lučko lečničko nadzorstvo na brodu Njeg. Velič. „Beloni“; lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: inžinjer lečnik dr. Teichmann.

Mali oglasnik

Konobarica ili naučnik sa poznavanjem jednog od slavenskih jezika, može odmah nastupiti u Kavani „Narodni Dom“.

Traži poslovnog slugu knjižara C. Manier.

Soba sa dva kreveta za dva gospodina uzela bi se odmah u najam. Javiti upravi lista.

Traži se uz hranu, stan i platu knjigovoditeljica sa poznavanjem hrvatskog, talijanskog i njemačkog jezika, kao i po mogućnosti poznavanje stenografije i pisanju na stroju. Nastup službe odmah.

Dyckerhoff i Widmann akciono društvo Pula, Hotel „Zentral“.

Prvi posredovnik —————
Zeničbeni ured
Zagreb, Ilica 7.

Imade na izbor iz vrlo otmenih i imućnih krugova boljih zeničbenih partija, obojke spola. Informacije besplatne.

Brodograditelji
Pomorci
Graditelji
Tosari
Bravari

Radnici u cementu
Kamenolomci
primaju se na radnju uz hranu, stan i plaću
Dyckerhoff i Widmann
akciono društvo
Pula, Hotel „Zentral“

Oglasujte
u „Hrvatskom Listu“

„Kreditno i eskomptno društvo“

Pula trg. Časlava 45
prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uložke po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini.
Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podne.

Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 12.173. Ovi bi morali imati 1950 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80

II. Zaključci:
 Od 14.687 stanovnika moralo bi biti 2350 djece dužne polaziti školu, a ako uzmemo i ono 523 inostranca, onda bi broj djece bio ukupno 2433.
 Broj stanovništva talijanskog općevnog jezika jest 12.173. Ovi bi morali imati 1950 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80

Broj stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika jest 2327. Ovi bi morali imati 372 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 5 pokrajinskih hrvatskih ili slovenskih učitelja, a nije bio nijedan.
 Na svako 392 stanovnika talijanskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj; 2327 stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika nemaju niti jednog pokrajinskog učitelja. Kada bi i na svako 392 stanovnika hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika došao 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod stanovnika talijanskog općevnog jezika, moralo bi biti u ovoj općini 8 hrvatskih ili slovenskih pokrajinskih učitelja, a nije bilo nijednoga.
 Na 1 talijanskog pokrajinskog učitelja dolazi 60 učenika.
 Za 372 djece hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika nema niti jednog pokrajinskog učitelja. Kada bi i za svako 60 djece hrvatskog ili slovenskog općevnog jezika bio 1 pokrajinski učitelj, kako je to kod talijanskih škola, moralo bi biti u ovoj općini 7 hrvatskih ili slovenskih pokrajinskih učitelja, a nije bio nijedan.
 Talijanske škole polazi 1863 djece, a sve bi talijanske djece moralo biti 1950, dakle 87 talijanske djece ne polazi nikakove škole. Ne može se reći, da ova djeca ne mogu polaziti školu, jer je nemaju.
 Hrvatske ili slovenske zasebne škole polazi 169 djece, a sve bi slovenske djece moralo biti 372, dakle 203 hrvatske ili slovenske djece ne polazi nikakove škole, a to za to, jer je nemaju.
 Cijela bi općina morala imati — uzevši i inozemce — 2433 djece za školu, a vidjeli smo, da polazi talijanske škole 1863 djece, a hrvatske i slovenske 169 (ukupno 2032), dakle 401 dijete ove općine ne polazi nikakove škole. Od ove je djece svakako $\frac{2}{3}$ hrvatske ili slovenske.
 Broj je stanovnika talijanskog općevnog jezika narastao u 10 godina od 11.387 na 12.173, ili za 786 ili $7\frac{1}{2}\%$, a broj je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od 1243 na 2327 ili za 1084 ili 87% . Ovaj je postotak za to tako velik, jer se je ne samo naš narod tamo osvijestio, već jer se tamo našega naroda i prilično naselilo i naseljuje se.
 U zadnje vrijeme morala bi biti u Sv. Luciji utemeljena pokrajinska slovenska, a u Kaštelu hrvatska škola.

9. Općina Pomjan.

I. Činjenice:
 1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Pomjan — osim 1 inostranca — 4343 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski	719	ili 16%
slovenski	3624	ili 84%

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Pomjan — osim 1 inostranca — 4343 stanovnika, kojima je općevni jezik:

talijanski	719	ili 16%
slovenski	3624	ili 84%

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

talijanske:	1.	"	"	"	48
slovenske:	1.	"	"	"	48

u Kostaboni: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 87 djece;
 " Pomjanu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 87 djece;
 " Smarju: 3 učiteljske sile i 287 djece;
 " Pomjanu: 1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 93 djece;

8. Općina Očisla-Klanec.

I. Činjenice:

1. Popis pučanstva. Prama popisu pučanstva od dne 31.-12. 1910. imala je općina Očisla-Klanec — osim 1 inostranca — 2694 stanovnika, kojima je općevni jezik:

slovenski	2682
drugi	2
talijanski	4
njemački	5

Ova je općina dakle isključivo slovenska. Ono 6 stanovnika njemačkog i 4 talijanskog općevnog jezika nalaze se u Kozini.

Stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno u ovoj općini 2536, a 10 godina kasnije 2682 ili za 146 ili 6% više.

Broj stanovnika u ovoj općini porastao je u 10 godištu 1900.—1910. od 2569 na 2694 ili za $125\frac{1}{2}$ ili $5\frac{1}{2}\%$.

2. Stanje škola: U ovoj su općini bile 31.-12. 1913. ove škole:

pokrajinske	
slovenske:	
u Črnotiču:	1-razredna sa 1 učiteljskom silom i 45 djece;
" Klancu:	1- " " 2 učiteljske sile " 152 "
" Krvavom-Potoku: 2-	" " 2 " " " 109 "

II. Zaključci:

Od 2695 stanovnika, za koje možemo reći, da su svi slovenskog općevnog jezika, moralo bi biti 431 dijete dužno polaziti školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 6 pokrajinskih slovenskih učitelja, a bilo ih je 5.

Na svako 536 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj.

Na 1 pokrajinskog slovenskog učitelja dolazi 61 učenik.

Sve škole polazi 306 djece, a sve bi djece moralo biti 431, dakle 125 djece slovenskog općevnog jezika ove općine ne polazi nikakove škole, a ne polazi je za to, jer je nemaju.

U zadnje vrijeme morale bi biti utemeljene pokrajinske škole u Podgorju i Prešnici.

Jednorazredna slovenska škola u Klancu morala bi biti prema broju školu polazeće djece dvorazrednica.